

3. Туган-Барановський М.І. Політична економія. – К.: Наук. думка, 1994. – 262 с.
4. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег. – М.: Гелиос АРВ, 1999. – 352 с.
5. Фельдшер Бернгард, Хомбург Стефан. Макроекономіка і нова макроекономіка: Підручник/ Пер. з нім. О. Буровнікової, А. Степаненка, К. Валєєва. – К.: Либідь – Нічлава, 1998. – 464 с.

УДК 338.012

Ст. викл. Т.Г. Васильців¹, канд. екон. наук;
студ. О.Ю. Соколова – Львівська КА

НАПРЯМИ ЗМІЦНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Проаналізовано рівень економічної безпеки сектора малого і середнього підприємництва в Україні та запропоновано заходи для органів державного управління, які сприятимуть зміцненню економічної безпеки цього сектора економіки.

Ключові слова: економічна безпека, конкурентоспроможність, мале підприємництво.

Senior teacher T.G. Vasylciv, stud. O.Yu. Sokolova – L'viv commercial academy

Directions of strengthening of economic security of enterprise are in Ukraine

The level of economic security of sector of small and middle enterprise is analysed in Ukraine and measures are offered for the organs of state administration, which will be instrumental in strengthening of economic security of this sector of economy.

Keywords: economic security, competitiveness, small enterprise.

Вступ

Загальновідомою є взаємообумовленість активізації підприємницької діяльності та соціально-економічного розвитку держави (приріст ВВП, формування конкурентного середовища, забезпечення зайнятості тощо). Відповідно забезпечення економічної безпеки підприємницької діяльності треба вважати вагомою компонентою соціально-економічного розвитку та національної безпеки країни.

Важливість проблеми економічної безпеки набуває особливої гостроти для малого і середнього підприємництва (МСП) внаслідок таких причин:

- стихійно-хаотичного і недостатньо керованого з боку держави формування сектора МСП у період трансформації економіки і суспільства;
- об'єктивно вищого ступеня вразливості підприємств цього сектора економіки через його розміри, рівень забезпеченості матеріальними і фінансовими ресурсами;
- недосконалого конкурентного середовища, проявів монополізму і клієнтських відносин, корупції у відносинах "бізнес-держава";
- надмірно високого рівня криміналізації і тінізації господарської діяльності у секторі МСП.

Різним аспектам проблеми економічної безпеки присвячено праці вітчизняних науковців, зокрема В. Гєєця, О. Барановського, В. Мунтяна, О. Власюка, З. Варналія, А. Мокія, Я. Жаліла та ін. Напрями та механізми посилення економічної безпеки розробляють у своїх наукових працях А. Качинський, Г. Пастернак-Таранушенко, О. Гончаренко, Є. Лисицин, М. Єрмошенко та інші. Серед зарубіжних дослідників доцільно виділити Д. Бекера, І. Ерліха, Л. Філ-

¹ Зав. відділом Регіонального філіалу Національного інституту стратегічних досліджень у м. Львові (Manager by the department of the Regional branch of the National institute of strategic researches in L'viv)

ліпса, П. Рубіна, Дж. Гросмана, Р. Латова тощо. Проте, незважаючи на активне вивчення останнім часом вітчизняними науковцями питань економічної та національної безпеки, залишається недостатньо опрацьованим і розкритим питання зміцнення економічної безпеки підприємництва як складової системи економічної безпеки держави. Недостатнім є доробок вивчення питання економічної безпеки суб'єктів підприємницької діяльності на науково-методичному рівні.

Метою статті є виявлення чинників негативного впливу на рівень економічної безпеки підприємництва в Україні та пошук вагомих механізмів щодо усунення чи мінімізації негативного впливу цих чинників.

Постановка завдання

Основними цілями, поставленими при написанні цієї статті, є: проаналізувати існуючий рівень економічної безпеки сектора МСП України та розробити заходи для органів державного управління, які сприятимуть зміцненню економічної безпеки цього сектора економіки.

Результати

Загалом актуальність проблеми зміцнення безпеки господарської діяльності на мікрорівні підтверджується негативними тенденціями розвитку малого і середнього бізнесу в Україні:

1. Незважаючи на загальну тенденцію до збільшення кількості малих підприємств (з 7,2 % у 2001 р. до 8,6 % у 2002 р. та 7,5 % у 2003 р.), у 2005 р. темпи приросту кількості підприємств цього сектора економіки становили тільки 4,1 % (рис. 1). Крім того, значно знижені темпи приросту кількості малих підприємств за регіонами України: тільки 4 з 27 у 2005 р. мають збільшені темпи приросту кількості підприємств порівняно із 2004 р., а в 23 регіонах ці показники значно нижчі від досягнутих за попередні роки.

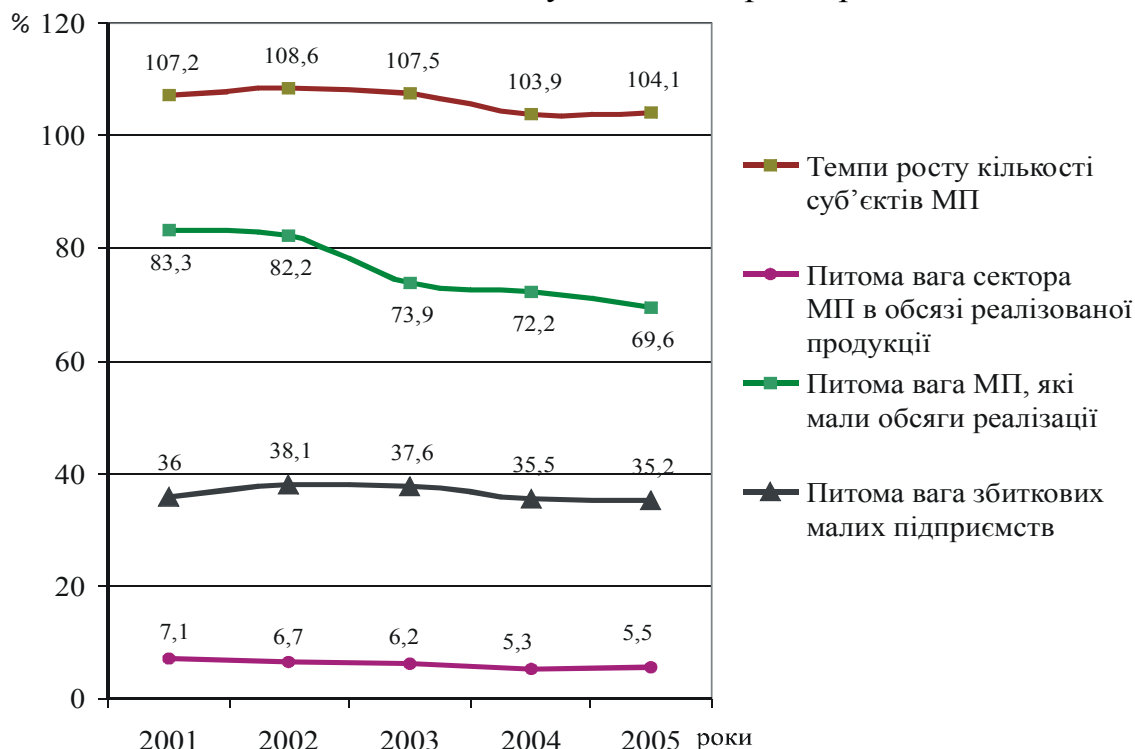

Рис. 1. Динаміка зростання кількості малих підприємств, діючих та збиткових підприємств, а також питомих ваг сектора малого підприємництва в обсягах реалізованої продукції в Україні у 2000-2005 рр.

2. Питома вага обсягів реалізації продукції (робіт, послуг) малими підприємствами у загальних обсягах по Україні протягом останніх років залишається невисокою та має тенденцію до скорочення: 7,1 % у 2001 р.; 6,7 % за 2002 р. та 6,2 % у 2003 р. А за 2004 та 2005 рр. тільки 5,3 % та 5,5 %.

3. Питома вага діючих малих підприємств у 2005 р. становить 69,6 %. Це на 2,6 % менше, ніж було таких підприємств у 2004 р. та на 13,7 %, ніж у 2001 р. Питома вага діючих малих підприємств в Україні щорічно скорочується.

4. Значна частина підприємств є збитковими (станом на 2005 р. питома вага збиткових малих підприємств становить 35,2 % та у жодній з галузей економіки цей показник не є нижчим за 30 %; у промисловості питома вага збиткових підприємств становить 38,6 %, у будівництві – 35,3 %, у сфері послуг – 38,6 %, у сільському господарстві – 45,4 %) та скорочується як кількість, так і питома вага діючих підприємств; значна кількість підприємств не мають стабільних фінансових результатів; темпи зниження кількості діючих підприємств перевищують темпи росту новостворених (табл. 1).

Табл. 1. Темпи приросту кількості, питома вага діючих та прибуткових малих підприємств у галузевому розрізі в Україні у 2005 р.

Галузь економіки	Темпи приросту підприємств у 2005 р. порівняно з 2004 р., %	Питома вага діючих підприємств, %	Питома вага прибуткових підприємств, %
Сільське господарство	103,4	67,6	59,2
Промисловість	101,6	68,9	61,7
Будівництво	109,0	67,2	65,6
Торгівля	99,4	65,1	60,9
Готелі, ресторани	101,4	74,5	57,5
Транспорт і зв'язок	105,2	71,5	60,5
Операції з нерухомістю	112,6	77,6	62,7
Освіта	105,3	87,8	69,4
Охорона здоров'я	108,5	71,8	64,7
Колективні, громадські та особисті послуги	102,9	73,3	61,5

5. Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування малих підприємств є від'ємним, починаючи з 2001 р. У 2005 р. цей показник становив "-529 млн. грн. (рис. 2). Найбільш збитково працювали малі підприємства приватної форми власності (79,2 % від загального збиткового сальдо за 2005 р.).

6. Витрати на одиницю виробленої продукції на малих підприємствах у 2004 р. становили 102,9 коп./грн., що свідчить про збитковість виробництва. Ситуація значно не покращилась і в 2005 р.

7. Зростає кількість кримінальних посягань на підприємців, в тому числі із замахом на вбивство, так званого "рейдерства", корупційних та дискримінаційних дій, в тому числі, з боку представників органів державної влади на фоні недовіри інституцій держави у захисті бізнесу від кримінальних посягань (кількість злочинів станом на 2004 р. є у 2,1 раза вищою за 1985 р. та на 42,7 % вищою за 1990 р. Причому в структурі злочинів на вбивства та

замахи на вбивство, навмисні тілесні ушкодження, розбої, грабежі, вимагання припадає понад 10 %. Рівень розкриття злочинів, у тому числі стосовно до суб'єктів підприємницької діяльності, є вкрай низьким – 36,6 %; в тому числі розбоїв – 81,8 %, вимагань – 76,9 %, умисних вбивств і замахів на вбивство – 57,9 %, навмисних тяжких тілесних ушкоджень – 76,3 %, грабежів – 32,1 %).

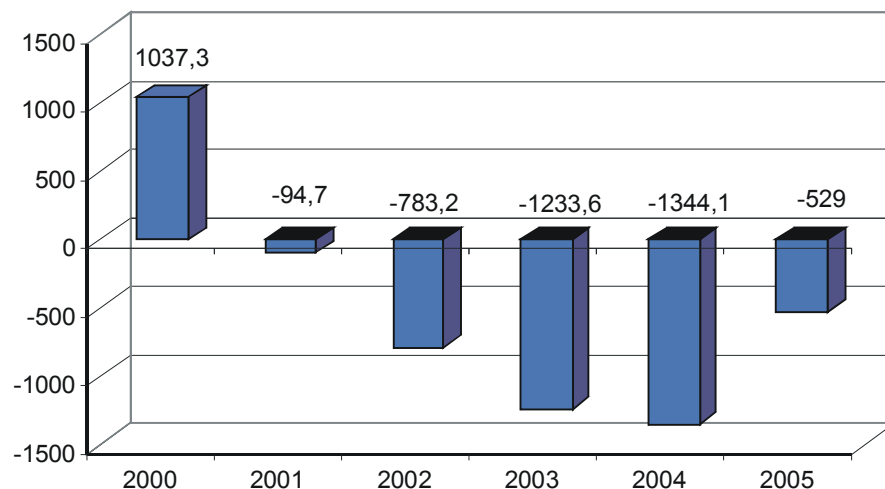

Рис. 2. Фінансовий результат підприємств сектора малого підприємництва від звичайної діяльності до оподаткування у 2000-05 рр.

Викладені вище негативні тенденції розвитку сектора МСП в Україні свідчать як про низький рівень економічної безпеки цього сектора економіки, так і ознаками внутрішнього неблагополуччя та стагнації цього сектора економіки. Визріла актуальність розроблення адекватних методів зміцнення безпеки МСП в Україні як елемента національної безпеки держави, що є предметом дисертаційного дослідження.

За умови стимулювання органами державного управління зміцнення рівня безпеки підприємництва в Україні вірогідними видаються такі негативні соціально-економічні наслідки: зменшення кількості малих підприємств та зайнятості (зокрема, у пріоритетних галузях економіки); зниження податкових платежів до бюджету; погіршення конкурентного середовища на ринках та підвищення рівня соціальної напруги у суспільстві; формування негативного громадського ставлення до ведення підприємницької діяльності та погіршення інвестиційної привабливості вітчизняної економіки; подальше зниження рівня конкурентоспроможності та посилення депресивності більшості регіонів України; ускладнення доступу підприємств до фінансово-кредитних ресурсів; зниження рівня демократизації суспільства та унеможливлення подолання критичного відставання рівня розвитку підприємництва в Україні від розвинених держав.

Враховуючи системність проблеми, механізми зміцнення економічної безпеки підприємництва в Україні повинні передбачати заходи, які необхідно реалізувати на макро- та мезорівнях управління. На загальнодержавному рівні видається необхідним реалізувати ряд заходів, які мають на меті:

- посилення програмно-нормативного регламентування безпеки підприємницької діяльності в Україні шляхом залучення заходів зі зміцнення безпеки підприємницької діяльності до Національної програми підтримки малого підприємництва в Україні;
- підвищення мотивації органів місцевого самоврядування щодо здійснення заходів зі зміцнення економічної безпеки підприємництва через збільшення частки податкових надходжень, яка залишається в місцевих бюджетах.

Необхідні заходи зі зміцнення економічної безпеки підприємництва на регіональному рівні доцільно здійснювати за напрямками:

- удосконалення регуляторної політики, ліквідація проявів монополізму, "клієнтських" відносин та корупції у стосунках "влада-бізнес" як найбільш істотних перешкод зміцнення безпеки підприємництва;
- посилення фінансової безпеки підприємництва регіону через розвиток мережі інституційної інфраструктури безпеки підприємницької діяльності та розроблення механізмів залучення коштів трудових мігрантів у підприємницьку діяльність;
- активізація управлінських функцій органів місцевої влади у напрямі формування безпечного підприємницького середовища регіону через:
 - забезпечення керованого розвитку підприємництва;
 - розроблення системи критеріїв та індикаторів оцінки рівня економічної безпеки підприємництва регіону (в т.ч. у галузево-територіальному розрізі) та її систематичний моніторинг;
 - популяризацію принципів економічної безпеки господарської діяльності у суспільстві та підприємницькому середовищі;
 - удосконалення системи захищеності підприємництва регіону від кримінальних посягань, "рейдерства" та неправомірних дій державних адміністративних органів.

Висновок

Реалізація запропонованих заходів органами державного управління дасть змогу мінімізувати негативні соціально-економічні наслідки низького рівня економічної безпеки підприємництва в Україні.

Література

1. **Розвиток малого підприємництва Львівщини/** Статистичний зб. Головного управління статистики у Львівській області. – Львів. – 2005. – 140 с.
2. **Мале підприємництво України: процес розвитку/** Держком. України з питань регуляторної політики та підприємництва. – К.: Ін-т конкурентного суспільства, 2001. – 255 с.

УДК 664.843.52

*Доц. Н.Р. Джурик, канд. техн. наук;
магістрант О.Р. Бучацька – Львівська КА*

ІННОВАЦІЇ НА РИНКУ СОУСІВ

Розглядається питання активного розвитку окремого сегменту так званих дресингів – готових до споживання комбінованих соусів на томатній або майонезній основах. З'ясовано, що до провідних торгових марок комбінованих соусів, які займають близько 90 % ринку соусів, належать такі: ТМ "Верес", "Чумак", "Состра", "Торчин продукт". Частка імпортованих дресингів на українському ринку становить близько 5 % від загальних продаж.

*Assist. prof. N.P. Dzhurik; undergraduate O.R. Buchatska –
L'viv commercial academy*

Innovations are on market of sauces

The question of active development of separate segment of so-called dressing of the combined sauces prepared to the consumption is examined on tomato or mayonnaise bases. It is found out, that to the leading trade marks of the combined sauces which occupy about 90 % to the market of sauces, such belong: ТМ "Heather", "Chumak", "Sostra", "Torchyn Product". A particle of imported dressings on the Ukrainian market is about 5 % from general sale.